

سناریوهای آینده سیاسی انصارالله یمن تا افق ۱۴۱۴

امید و قوفی^۱

لیلا کریمی فرد*^۲

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی پیشران‌ها و ترسیم سناریوهای آینده‌ی سیاسی جنبش انصارالله یمن تا افق ۱۴۱۴ هجری شمسی انجام شده است. روش تحقیق از نوع کاربردی — توسعه‌ای و با رویکرد آینده‌پژوهی ساختاری و ترکیبی بوده است. در مرحله‌ی نخست، با بهره‌گیری از روش پستل، مجموعه‌ای از پیشران‌های مؤثر در ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و بین‌المللی شناسایی شد. سپس از طریق پنل خبرگی و به‌کارگیری نرم‌افزار میک‌مک، ۲۰ پیشران کلیدی استخراج و شبکه‌ی روابط میان آن‌ها مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که آینده‌ی یمن و انصارالله دارای ساختاری پویا اما ناپایدار

۱. دانشیار، گروه علوم سیاسی، دانشگاه جامع امام حسین، تهران، ایران. Email: voghofi@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی با گرایش آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، دانشگاه جامع انقلاب اسلامی، تهران، ایران.

Email: karimifardleila@gmail.com

است و اغلب متغیرها دارای اثرگذاری و وابستگی هم‌زمان می‌باشند. بر پایه‌ی خروجی نرم‌افزار سناریو ویزارد، چهار سناریوی محتمل برای آینده‌ی انصارالله تدوین گردید: «تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر»، «مقاومت فرسایشی و ناپایدار»، «مصالحه محدود و دولت دوگانه» و «شکست مقاومت و فروپاشی داخلی». در میان آن‌ها، سناریوی نخست محتمل‌ترین و مطلوب‌ترین وضعیت برای محور مقاومت و جمهوری اسلامی ایران ارزیابی شد. یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که شناخت تعامل میان پیشران‌ها و استفاده از روش‌های آینده‌پژوهی می‌تواند به سیاست‌گذاری راهبردی و پیش‌دستانه ایران در قبال تحولات یمن یاری رساند.

کلیدواژه‌ها:

انصارالله یمن، سناریونویسی، آینده‌پژوهی، عدم قطعیت، پیشران‌های کلیدی.

۱. بیان مسئله

جنبش انصارالله یمن طی یک دهه‌ی اخیر به یکی از بازیگران مهم و تأثیرگذار در معادلات سیاسی و امنیتی غرب آسیا تبدیل شده است. این جنبش، که در بستر تحولات داخلی یمن و در واکنش به ساختار قدرت ناعادلانه و وابسته به غرب شکل گرفت، امروزه نه تنها در تعیین سرنوشت سیاسی این کشور نقش اساسی ایفا می‌کند، بلکه در قالب محور مقاومت اسلامی جایگاهی راهبردی یافته است. تداوم جنگ یمن، تحریم‌های اقتصادی، فشارهای بین‌المللی و رقابت قدرت‌های منطقه‌ای به‌ویژه ایران و عربستان سعودی، موجب شده است که آینده‌ی این جنبش و جایگاه آن در ساختار سیاسی یمن با ابهامات و عدم قطعیت‌های فراوانی روبه‌رو شود.

از سوی دیگر، یمن به دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی خاص خود در ورودی دریای سرخ و مجاورت با شبه‌جزیره عربستان، نقشی حیاتی در امنیت انرژی و تجارت جهانی دارد. بنابراین، هرگونه تغییر در موازنه‌ی قدرت در این کشور می‌تواند بر ثبات کل منطقه و منافع ژئوراهبردی جمهوری اسلامی ایران تأثیرگذار باشد. به همین دلیل، مطالعه‌ی آینده‌ی جنبش انصارالله نه تنها از منظر داخلی یمن، بلکه از دیدگاه سیاست منطقه‌ای ایران اهمیت بنیادین دارد.

تحولات پرشتاب و چندبعدی یمن، امکان پیش‌بینی خطی و سستی را از میان برده است. در چنین شرایطی، بهره‌گیری از رویکرد آینده‌پژوهی و سناریونویسی به‌عنوان ابزاری برای شناخت مسیرهای ممکن آینده، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. آینده‌پژوهی به‌جای ارائه‌ی یک پیش‌بینی قطعی، مجموعه‌ای از آینده‌های محتمل و بدلیل را ترسیم می‌کند تا تصمیم‌سازان بتوانند براساس آن، راهبردهای مناسب را برای مواجهه با تحولات پیچیده طراحی کنند. از این منظر، مسئله‌ی اصلی پژوهش حاضر آن است که:

آینده‌ی سیاسی جنبش انصارالله یمن تا افق ۱۴۱۴ براساس پیش‌رسان‌ها و عدم قطعیت‌های

کلیدی چگونه قابل تصور است و چه سناریوهایی می‌تواند محتمل‌ترین مسیرهای پیش‌رو را تبیین کند؟

پاسخ به این پرسش، از یک‌سو می‌تواند به درک عمیق‌تر پویایی‌های درونی و بیرونی یمن کمک کند و از سوی دیگر، زمینه‌ی تدوین سیاست‌های هوشمندانه‌تر و پیش‌دستانه‌تر برای جمهوری اسلامی ایران را فراهم سازد. از این‌رو، مطالعه‌ی حاضر در پی آن است که با ترکیب روش‌های پستل^۱، تحلیل اثرات متقاطع متوازن^۲ و سناریو ویزارد^۳، تصویری ساختاری و نظام‌مند از آینده‌ی جنبش انصارالله در تعامل با تحولات منطقه‌ای ارائه دهد.

۲. ادبیات موضوع و پیشینه

۲-۱. چارچوب نظری

نظریه صدور انقلاب اسلامی، به‌عنوان چارچوب نظری این پژوهش، بر مبنای اندیشه‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، به معنای گسترش پیام انقلاب اسلامی در میان ملت‌های مستضعف و بیدارسازی امت اسلامی است، نه به‌صورت نظامی بلکه با ابزارهای فرهنگی، سیاسی و ارزشی. از این منظر، جنبش انصارالله یمن را می‌توان یکی از جلوه‌های عینی صدور انقلاب دانست که با الهام از گفتمان مقاومت، استقلال‌طلبی، نفی سلطه، و عدالت‌خواهی در برابر پروژه‌های سلطه‌جویانه عربستان، آمریکا و رژیم صهیونیستی ایستاده است. در این چارچوب، آینده سیاسی انصارالله به میزان موفقیت آن در تثبیت حاکمیت انقلابی، حفظ انسجام داخلی، و گسترش مشروعیت منطقه‌ای و بین‌المللی وابسته است. بنابراین، بررسی آینده این جنبش از منظر صدور انقلاب، به معنای ارزیابی توانمندی‌های آن در تبدیل شدن

۱. PECTEL

۲. Cross-impact balance analysis

۳. SenarioWizard

به الگویی برای تحقق حکومت اسلامی مردمی در منطقه است.

انقلاب اسلامی ایران پس از چند قرن توانست اسلام و جوامع مسلمان را از رکود و انزوا خارج کرده و انرژی تازه‌ای به جنبش‌ها و جریان‌های اسلامی در منطقه بدهد. این انقلاب موجب شد که ملت‌های مسلمان نسبت به حقوق خود و توانمندی‌هایشان آگاه شده و اعتماد به نفس و جسارت لازم برای مطالبه حق پیدا کنند. این اثرگذاری زمینه‌ساز تحركات و خیزش‌های گسترده در کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا شد که با خودسوزی یک جوان تونس در سال ۲۰۱۱ آغاز شد و به سرنگونی دولت‌های تونس، مصر، لیبی و یمن منجر گردید و همچنان در برخی کشورها، از جمله بحرین، ادامه دارد. در این میان، انقلاب اسلامی ایران نقش محوری در ایجاد بیداری اسلامی و انگیزه مردم برای مطالبه حقوق‌شان داشته است. در یمن، این موج بیداری اسلامی به‌ویژه جنبش انصارالله (حوثی‌ها) را تحت تأثیر قرار داد و آنان به‌عنوان یکی از نیروهای اصلی اعتراضات و تغییرات سیاسی کشور مطرح شدند، که نهایتاً منجر به فشار بر علی عبدالله صالح و کناره‌گیری او از قدرت شد (خواجه سروی و شهرکی، ۱۳۹۱: ۱۸۶-۱۸۷).

با اوج‌گیری موج بیداری اسلامی در منطقه غرب آسیا و تضعیف پایه‌های قدرت علی عبدالله صالح، فشار و اعتراضات گسترده مردمی او را وادار به کناره‌گیری از قدرت کرد. در این شرایط، سید عبدالملک الحوثی، رهبر جنبش انصارالله، توانست بخش گسترده‌ای از مردم، از جمله افرادی که از زیدی‌ها یا حوثی‌ها نبودند، با خود همراه کرده و وارد پایتخت صنعا شود و در نهایت منصور هادی را مجبور به فرار کند. گسترش نفوذ انصارالله در یمن و افزایش حضور ایران در شبه‌جزیره عربی، موجب نگرانی شدید عربستان سعودی و هم‌پیمانانش شد و آن‌ها را به اقدام نظامی علیه یمن واداشت؛ این اقدام، به‌عنوان یک جنگ نیابتی برای محدود کردن نفوذ ایران تعبیر شد (فیروزکلائی، ۱۳۹۴: ۲۱). الگوی راهبردی عربستان، مقابله شدید با تهدیدهای نسبتاً محدود است و ادامه

بحران یمن باعث افزایش نقش آفرینی بازیگران منطقه‌ای و تشدید پیچیدگی‌های سیاسی و امنیتی در این کشور شده است (۳: ۲۰۱۵، barakatSultan). از منظر آینده‌پژوهی و سناریونویسی، تحلیل این تحولات و نقش آفرینی بازیگران منطقه‌ای می‌تواند در تدوین سناریوهای محتمل آینده سیاسی جنبش انصارالله تا افق ۱۴۱۴ و ارزیابی پیامدهای امنیتی و راهبردی آن برای ایران و محور مقاومت اهمیت داشته باشد.

نظریه «صدور انقلاب اسلامی» به‌عنوان یکی از مبانی فکری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، بر انتقال پیام انقلاب، گسترش ارزش‌های عدالت‌خواهی، مقاومت و استقلال‌طلبی به ملت‌های مسلمان تأکید دارد. این نظریه در سطح راهبردی، نه صرفاً به معنای گسترش جغرافیایی انقلاب، بلکه در قالب گفتمان‌سازی، الگوآفرینی و حمایت از جنبش‌های مقاومت معنا می‌یابد. از منظر آینده‌پژوهی، چنین نظریه‌ای به‌مثابه «چشم‌انداز ارزشی» عمل می‌کند که جهت‌گیری تحلیل پیشران‌ها، عدم قطعیت‌ها و سناریوهای بدیل آینده را مشخص می‌سازد.

در این پژوهش، مفاهیم صدور انقلاب در سه سطح با روش آینده‌پژوهی تلفیق شده‌اند:

در سطح شناسایی پیشران‌ها: معیار انتخاب متغیرها تنها بر مبنای شاخص‌های مادی (سیاسی و اقتصادی) نبوده، بلکه پیشران‌های فرهنگی، ایدئولوژیک و گفتمانی نیز لحاظ شده‌اند. متغیرهایی مانند مشروعیت بین‌المللی انصارالله، نفوذ گفتمان مقاومت در جامعه یمن، و نقش ایران در بازسازی و حمایت معنوی، مستقیماً برگرفته از مؤلفه‌های نظریه صدور انقلاب اسلامی هستند. این امر باعث شد تحلیل ساختاری پژوهش صرفاً بر قدرت سخت متمرکز نباشد، بلکه ابعاد نرم‌افزاری و تمدنی قدرت نیز وارد ماتریس اثرات متقاطع میک‌مک^۱ شود.

در سطح تدوین سناریوها: جهت مطلوبیت سناریوها براساس معیارهای صدور انقلاب تنظیم شد. به همین دلیل، سناریوی «تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر» نه تنها از نظر پایداری سیاسی، بلکه از منظر گسترش گفتمان مقاومت در یمن، مطلوب‌ترین آینده برای جمهوری اسلامی ایران ارزیابی شده است. در مقابل، سناریوی «شکست مقاومت و فروپاشی داخلی» به دلیل واگرایی از اهداف صدور انقلاب، نامطلوب‌ترین وضعیت محسوب می‌شود.

در سطح تحلیل راهبردی: آینده‌پژوهی در این پژوهش نه به‌عنوان ابزاری ختشی، بلکه به‌مثابه رویکردی در خدمت تحقق رسالت تمدنی انقلاب اسلامی به‌کار گرفته شده است. به بیان دیگر، مدل سناریونویسی و تحلیل پیشران‌ها، در اینجا به طراحی مسیرهایی برای گسترش الگوی مقاومت، خوداتکایی و عدالت‌محوری در یمن کمک می‌کند؛ امری که با فلسفه صدور انقلاب اسلامی در انطباق کامل است.

بنابراین، می‌توان گفت که پیوند نظریه صدور انقلاب با آینده‌پژوهی در این مقاله از سطح شعار و تبیین نظری فراتر رفته و در تمامی مراحل روش‌شناسی، از انتخاب پیشران‌ها تا تدوین سناریوها و ارزیابی مطلوبیت آن‌ها، حضور فعال دارد.

آینده‌پژوهی شاخه‌ای میان‌رشته‌ای از دانش است که با تحلیل منابع، روندها و نیروهای پیشران، به ترسیم مسیرهای محتمل آینده و برنامه‌ریزی برای آن‌ها می‌پردازد و نه صرفاً پیش‌بینی آینده، بلکه مهندسی هوشمندانه آن را مدنظر قرار می‌دهد (Bell, ۲۰۰۳). در مطالعات آینده‌پژوهی، نیروهای پیشران^۱ به‌عنوان عوامل اصلی شکل‌دهنده آینده شناخته می‌شوند که می‌توانند تغییرات اساسی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایجاد کنند و اثرات مستقیم یا غیرمستقیم بر تحولات کلان داشته باشند (حاجیانی، ۱۳۹۰: ۲۱۷). این پیشران‌ها متغیرهایی پویا و تغییرپذیرند که وضعیت آن‌ها در

نمونه‌ها یا موقعیت‌های مختلف متفاوت است و روابط میان آن‌ها می‌تواند هم تقویت‌کننده و هم خنثی‌کننده باشد. تشخیص درست این نیروها و تحلیل تعاملات آن‌ها زمینه را برای تدوین سناریوهای محتمل و واقع‌بینانه فراهم می‌کند، حتی اگر پیش‌بینی دقیق تحقق نیابد (پدرام، ۱۳۹۴: ۲۶). درزمینهٔ یمن و جنبش انصارالله، شناسایی پیشران‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی امکان ترسیم سناریوهای آینده سیاسی این جنبش تا افق ۱۴۱۴ و ارزیابی پیامدهای آن برای محور مقاومت و امنیت منطقه را فراهم می‌سازد.

در پژوهش حاضر، هدف از به‌کارگیری آینده‌پژوهی، تحلیل پویایی‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی جنبش انصارالله یمن و تصویرسازی از آینده‌های محتمل آن تا افق ۱۴۱۴ هجری شمسی است. برای این منظور، از روش تحلیل اثرات متقاطع و ابزار نرم‌افزاری میک‌مک به‌عنوان یکی از معتبرترین روش‌های ساختاری در آینده‌پژوهی استفاده شده است.

مفهوم و منطق روش تحلیل اثر متقاطع یکی از محدودیت‌های اساسی روش‌های پیش‌بینی سنتی این است که معمولاً رویدادها را به‌صورت مجزا بررسی می‌کنند و ارتباط میان آن‌ها را نادیده می‌گیرند. روش تحلیل اثر متقاطع برای رفع این ضعف طراحی شده و تلاش می‌کند وابستگی‌های متقابل میان رویدادها و متغیرها را شناسایی کند. در این روش، فرض بر آن است که وقوع یا عدم وقوع یک رویداد (مثلاً فروپاشی اقتصادی یا توافق سیاسی) می‌تواند احتمال وقوع رویدادهای دیگر را تغییر دهد. بنابراین، تحلیل اثر متقاطع به کشف روابط شرطی و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم میان متغیرهای سیستم می‌پردازد (Godet & Meunier, ۲۰۰۳).

در پژوهش «سناریوهای آینده سیاسی جنبش انصارالله یمن تا افق ۱۴۱۴»، روش تحلیل اثر متقاطع در قالب نرم‌افزار میک‌مک برای شناسایی متغیرهای کلیدی و

عدم قطعیت‌های^۱ اصلی آینده انصارالله به کار رفته است. ابتدا فهرستی از پیشران‌ها و عوامل مؤثر بر آینده جنبش در پنج بُعد سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و بین‌المللی تهیه شد. سپس این پیشران‌ها در قالب یک ماتریس $n \times n$ در نرم‌افزار میک‌مک وارد گردیدند. هر خانه از این ماتریس نشان‌دهنده میزان تأثیر متقابل میان دو متغیر است؛ این تأثیر توسط خبرگان با مقیاس عددی ۰ تا ۳ (بدون تأثیر تا تأثیر زیاد) تعیین شد.

در تحلیل داده‌های حاصل از ماتریس تأثیرات متقاطع، جمع مقادیر سطرها نشان‌دهنده‌ی میزان اثرگذاری هر متغیر و جمع مقادیر ستون‌ها بیانگر میزان وابستگی آن به سایر عوامل است. براساس این دو شاخص، نمودار پراکنندگی اثرگذاری — وابستگی ترسیم شد تا ساختار تعامل میان پیشران‌ها مشخص گردد. نتایج این تحلیل نشان داد که متغیرهای شناسایی شده در چهار دسته‌ی اصلی قابل طبقه‌بندی‌اند: نخست، متغیرهای کلیدی و راهبردی که دارای اثرگذاری و تأثیرپذیری هم‌زمان بالا هستند و نقش تعیین‌کننده در پویایی سیستم دارند؛ دوم، متغیرهای مستقل و محرک که با اثرگذاری زیاد و وابستگی کم، جهت‌گیری کلی تحولات را تعیین می‌کنند؛ سوم، متغیرهای وابسته که تأثیر اندکی بر دیگر عوامل داشته اما به شدت از آن‌ها متأثر می‌شوند؛ و در نهایت، متغیرهای خودمختار و کم‌اثر که در حاشیه‌ی سیستم قرار گرفته و نقش محدودی در تغییرات آینده ایفا می‌کنند. این طبقه‌بندی امکان شناسایی نقاط تمرکز تصمیم‌سازی و اولویت‌بندی متغیرهای کلیدی در سناریوهای آینده‌ی انصارالله را فراهم ساخت.

سناریوها به‌عنوان ابزارهایی برای فهم و تحلیل آینده، امکان ترسیم آینده‌های بدیل را فراهم می‌کنند. اساس مفهوم سناریو این است که نشانه‌ها و بذره‌های تحولات آینده در زمان حال وجود دارند و در صورتی که به‌درستی شناسایی و تفسیر شوند، می‌توانند مبنایی برای پیش‌بینی مسیرهای محتمل باشند. چالش اصلی در تدوین سناریو، شناسایی این

بذره‌های تحولات، ارزیابی اهمیت آن‌ها و استخراج مضمون‌های مرتبط با آینده است. با استفاده از سناریوها، پژوهشگران می‌توانند تصمیمات راهبردی خود را برای مواجهه با آینده‌های بلبیل طراحی و آزمون کنند و آمادگی بیشتری در مواجهه با عدم قطعیت‌ها و تغییرات پیچیده به دست آورند (علیزاده و همکاران، ۱۳۸۵). در زمینه یمن و جنبش انصارالله، تدوین سناریوهای سیاسی این جنبش تا افق ۱۴۱۴ می‌تواند به شناسایی مسیرهای احتمالی تحولات داخلی و منطقه‌ای، ارزیابی پیامدهای سیاسی و امنیتی و ارائه راهبردهای مناسب برای ایران و محور مقاومت کمک کند.

۲-۲. پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده درباره آینده یمن و جنبش انصارالله نشان می‌دهد که بیشتر مطالعات موجود، رویکردی توصیفی یا تحلیلی به وضعیت جاری این کشور داشته و کمتر به سناریونویسی علمی و آینده‌پژوهی ساختاری پرداخته‌اند. در میان پژوهش‌های داخلی، مقاله‌ی «سناریوهای آینده سیاسی یمن تا سال ۱۴۰۸» اثر امید وقوفی (۱۳۹۹) از معدود آثاری است که با استفاده از روش تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار سناریو ویزارد به ترسیم سناریوهای سیاسی یمن پرداخته است. با وجود ارزش علمی این تحقیق، تمرکز آن بر ساختار سیاسی کشور یمن به صورت کلی است و نقش جنبش انصارالله به عنوان یک بازیگر مستقل و اثرگذار در سطح منطقه‌ای مورد توجه مستقیم قرار نگرفته است. همچنین دامنه زمانی این پژوهش تا سال ۱۴۰۸ محدود بوده و از ابزارهای پیشرفته‌تری مانند میک‌مک برای تحلیل ساختاری استفاده نشده است.

در سایر پژوهش‌های فارسی، مقالات مرکز بین‌المللی مطالعات صلح و پژوهشکده‌های مطالعات منطقه‌ای عمدتاً به بررسی تحولات جنگ یمن، نقش ایالات متحده، یا احتمال تجزیه جنوب این کشور پرداخته‌اند و کمتر وارد تحلیل آینده‌محور و سناریویی شده‌اند.

در سطح بین‌المللی نیز گزارش‌هایی از مؤسسات پژوهشی مانند Chatham House (۲۰۱۶) و RAND Corporation (۲۰۲۲) وجود دارد که آینده سیاسی یمن را در قالب سناریوهایی همچون «دوپارگی حکمرانی» یا «بازگشت دولت ائتلافی» بررسی کرده‌اند؛ با این حال، این آثار عمدتاً فاقد رویکرد بومی و دینی در تبیین تحولات انصارالله هستند. در ادبیات بین‌المللی، مؤسسه‌سالتی چون RAND و Chatham House معمولاً رویکردی فنی - سیاست‌محور به موضوع یمن اتخاذ می‌کنند که بر تحلیل اهداف بازیگران بین‌المللی، سنجش هزینه‌فایده سیاست‌ها، و ارائه گزینه‌های عمل برای بازیگران دولت‌محور متمرکز است. این مطالعات به‌طور متداول از تحلیل‌های کمی - داده‌محور، مدل‌سازی ریسک و سناریوهای سیاسی مبتنی بر ملاحظات امنیتی و ژئوپلیتیکی بهره می‌برند و توصیه‌های سیاستی آن‌ها عمدتاً حول منافع ثبات منطقه‌ای، حفظ خطوط دریانوردی و کاهش تهدید تروریسم/بی‌ثباتی تنظیم می‌شود. در مقابل، پژوهش حاضر رویکردی ترکیبی و بومی‌سازی شده اتخاذ می‌کند که علاوه بر شاخص‌های ژئوپلیتیک و امنیتی، به‌صورت سیستماتیک ابعاد ایدئولوژیک، مشروعیت‌سازی حقوقی، نقش محور مقاومت و لایه‌های فرهنگی - اجتماعی را به‌عنوان پیشران‌های مرکزی لحاظ می‌کند. از منظر روش‌شناسی نیز درحالی‌که برخی مطالعات بین‌المللی بر تحلیل‌های سنجه‌ای و داده‌محور تکیه دارند، مطالعه کنونی با ترکیب پستل، پنل خبرگی و تحلیل ساختاری میک‌مک و سناریو ویزارد، سعی کرده است همپوشانی بین تحلیل کمی و فهم زمینه‌ای بومی را پر کند و بدین ترتیب تفاوت روشن‌سقف پرسش‌ها (چه باید باشد؟) و چارچوب مفروضات (چه چیز مهم است؟) را به‌روشنی نشان دهد.

در نتیجه، مقایسه نشان می‌دهد که مطالعه حاضر ضمن بهره‌گیری از روش‌های کمی و تحلیل ساختاری که در مطالعات بین‌المللی نیز کاربرد دارد، با افزودن محورهای هنجاری و ایدئولوژیک و تکیه بر پنل‌های خبرگی داخلی، تصویری بومی‌تر و سیاست‌پذیرتر برای

جمهوری اسلامی ایران فراهم آورده است. این تمایز روش‌شناختی و مفهومی، نوآوری اصلی پژوهش را تشکیل می‌دهد: پیوند میان فهم محلی گفتمان مقاومت و روش‌های ساختاری آینده‌پژوهی که امکان ارائه راهبردهای سازگار با منافع و ارزش‌های سیاست خارجی ایران را میسر می‌سازد.

با توجه به مرور منابع، می‌توان نتیجه گرفت که تاکنون پژوهش‌های جامعی که به صورت ترکیبی و ساختاری به آینده سیاسی جنبش انصارالله یمن تا افق بلندمدت بپردازد، انجام نشده است. بیشتر مطالعات پیشین یا بر بحران کلی یمن تمرکز داشته‌اند یا رویکردی کوتاه‌مدت و سیاسی اتخاذ کرده‌اند. بدین ترتیب، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از مدل ترکیبی پستل - میک‌مک - سناریو و یزارد و با تمرکز بر آینده سیاسی و فراملی جنبش انصارالله تا سال ۱۴۱۴، تلاشی نوآورانه در جهت پرکردن خلأ موجود در ادبیات آینده‌پژوهی سیاسی و مطالعات محور مقاومت محسوب می‌شود.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نوینسده (گان) و روش استفاده شده	سؤال یا هدف اصلی	یافته‌ها
امید و قوفی (۱۳۹۹)، روش تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار Scenario Wizard	آینده سیاسی کشور یمن تا سال ۱۴۰۸ چگونه خواهد بود و چه سناریوهایی محتمل است؟	شناسایی ۷۸ پیشران و انتخاب ۳ عامل کلیدی؛ استخراج ۶ سناریوی سیاسی؛ مطلوب‌ترین سناریو، ثبات نسبی سیاسی یمن عنوان شده است.
وقوفی، امید، قاسمی، حاجیانی (۱۳۹۶)، تحلیل پیشران‌ها و آینده‌پژوهی کیفی: شناسایی عوامل و پیشران‌های کلیدی با استفاده از مصاحبه با خبرگان و تحلیل اسناد	تبیین عوامل و پیشران‌های کلیدی آینده یمن تا سال ۱۴۰۶	عوامل کلیدی شامل مداخله خارجی، انسجام داخلی، بحران‌های اقتصادی و قبیله‌ای، و نقش بازیگران منطقه‌ای شناسایی شد. سناریوهایی برای مسیرهای احتمالی آینده یمن ارائه شد، از جمله استمرار بحران، تثبیت نسبی و تشکیل دولت قوی.

نویسنده (گان) و روش استفاده شده	سؤال یا هدف اصلی	یافته‌ها
مجتبی روستایی (۱۳۹۶)، روش سناریونویسی محدود	آینده نقش آمریکا در یمن چگونه قابل پیش‌بینی است؟	سه سناریوی محتمل شامل تداوم مداخله، خروج تدریجی و جایگزینی نفوذ غیرمستقیم آمریکا در یمن ترسیم شد.
مصطفی مطهری (۱۳۹۶)، روش تحلیلی آینده‌نگر	آیا جنوب یمن به سمت تجزیه حرکت می‌کند؟	تحلیل روندهای سیاسی نشان داد احتمال استقلال جنوب با حمایت امارات وجود دارد؛ اما مشروعیت بین‌المللی آن ضعیف است
حسن هانی زاده (۱۳۹۴)، تحلیل سیاسی و سناریویی	آینده یمن پس از جنگ به چه سمت خواهد رفت؟	پیش‌بینی تداوم دوگانگی قدرت میان شمال و جنوب؛ احتمال بازگشت مذاکرات محدود و حضور بازیگران خارجی
RAND Corporation (۲۰۲۲)، تحلیل داده و مدل‌سازی	چگونه می‌توان مذاکرات صلح یمن را با ابزارهای فناوری بهبود داد؟	تأکید بر نقش یادگیری ماشینی در تسهیل گفت‌وگوهای صلح؛ تمرکز بر فرایند مذاکره، نه بازیگران ایدئولوژیک.
عصاریان حسین، علیزاده عظیم، پرویزی محمدمهدی، مومنی زاهد مهرداد، و چاووشی ناصر (۱۳۹۹)، تحلیل سناریویی کیفی؛ با شناسایی پیشران‌ها و عدم قطعیت‌ها، چند سناریوی آینده سیاسی-امنیتی یمن طراحی شد.	تحلیل سناریوهای تحولات سیاسی-امنیتی یمن	با استفاده از سناریونویسی، تحولات احتمالی یمن در دوره‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت طبقه‌بندی شد و سناریوهایی شامل تداوم بحران، شکل‌گیری دولت قوی و شدت گرفتن درگیری‌ها ارائه شد. نقش گروه‌های داخلی و مداخله خارجی نیز برجسته شد.
فرهادی علی، نصیرزاده عزیز (۱۳۹۷)، سناریونویسی کیفی؛ بررسی سناریوهای جنگ نیابتی غیردولتی علیه ایران با استفاده از تحلیل اسناد و اسلوب سناریونویسی	سناریونویسی جنگ‌های محتمل علیه جمهوری اسلامی ایران، با تمرکز بر سناریو جنگ نیابتی غیردولتی	مطالعه به بررسی نحوه تهدید ایران توسط بازیگران نیابتی پرداخت و نشان داد که سناریوهای جنگ نیابتی می‌تواند بر امنیت منطقه‌ای و روند نفوذ ایران تأثیرگذار باشد. ابزار سناریونویسی برای پیش‌بینی واکنش‌های احتمالی استفاده شد.
موسوی، س. م. (۱۴۰۰) تحلیل	تحلیل جامعه‌شناختی	با تحلیل جامعه‌شناختی و اسناد تاریخی، نشان داده شد که انقلاب اسلامی ایران

نویسنده (گان) و روش استفاده شده	سؤال یا هدف اصلی	یافته‌ها
جامعه‌شناختی و اسنادی	بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جنبش انصارالله و آینده آن	الهام‌بخش جنبش انصارالله بوده و آینده جنبش تحت تأثیر روندهای سیاسی، اجتماعی و مذهبی منطقه خواهد بود.
رستمی، لطفی، کامران، پیرمحمدی (۱۳۹۷)، تحلیل اسنادی و تحلیلی-توصیفی	بررسی جنگ قدرت‌ها در یمن و تأثیر آن بر امنیت جمهوری اسلامی ایران	با تحلیل اسناد و داده‌های سیاست خارجی، مشخص شد رقابت قدرت‌ها در یمن می‌تواند تهدید مستقیم یا غیرمستقیم برای امنیت ایران ایجاد کند و تعاملات منطقه‌ای نقش کلیدی دارد.
احمدیان (۱۳۹۸) سناریونویسی تحلیلی	سناریوهای فرجام جنگ یمن و پیامدهای آن بر حضور و نفوذ عربستان	با استفاده از روش سناریو، سه مسیر احتمالی پایان جنگ یمن شناسایی شد و هر سناریو پیامدهای متفاوتی برای نفوذ عربستان و امنیت منطقه‌ای داشت.
حاتمی و بیگی (۱۳۹۹) تحلیل توصیفی-تحلیلی و آینده‌پژوهی کیفی	چشم‌انداز جنگ یمن و پیامدهای امنیتی آن برای ایران	تحلیل مبتنی بر روش تحلیلی-توصیفی نشان داد که روندهای جاری در جنگ یمن می‌تواند هم فرصت‌ها و هم تهدیدهایی برای ایران ایجاد کند و تعاملات منطقه‌ای اهمیت دارد.
مددی (۱۳۹۹) تحلیل ساختاری و امکان‌سنجی	امکان‌سنجی تشکیل دولت قوی در یمن	تحلیل ساختاری نشان داد که تشکیل دولت قوی در یمن با چالش‌های جدی مواجه است، از جمله ضعف نهادهای دولتی، فشارهای خارجی و تداوم بحران‌های محلی و قبیله‌ای.
مزایی، ایمانی‌پور، علیزاده، عظیم، مومنی زاهد (۱۳۹۹) تحلیل سیستم‌ها و مصاحبه با خبرگان	بررسی کنشگران، عوامل کلیدی و پیشران‌های تحولات سیاسی-امنیتی یمن	با استفاده از تحلیل سیستم‌ها و مصاحبه با خبرگان، پیشران‌های کلیدی (مانند مداخله خارجی، انسجام داخلی، منابع مالی) شناسایی شد و نقش بازیگران داخلی و خارجی مشخص گردید.
علوی‌وفا، عراقچی، سیدعباس (۱۳۹۸) نقشه شناختی فازی و	تحلیل محیط راهبردی بحران یمن و	با استفاده از نقشه شناختی فازی، روندهای آتی بحران یمن پیش‌بینی شد و سناریوهایی براساس سطح اثرگذاری و وابستگی عوامل

نویسنده (گان) و روش استفاده شده	سؤال یا هدف اصلی	یافته‌ها
شبیه‌سازی روندها	شبیه‌سازی روندهای آتی با تکنیک نقشه شناختی فازی	کلیدی ارائه گردید، از جمله سناریوی تثبیت نسبی، تشدید بحران و تغییر معادلات منطقه‌ای
Barfi, B. (۲۰۲۰). RAND Corporation. روش تحلیل سیاستی و مدل‌سازی سناریویی	بررسی این پرسش که آیا جنبش انصارالله می‌تواند به نیرویی مشابه حزب‌الله لبنان و ایزار نفوذ منطقه‌ای ایران تبدیل شود؟	گزارش نتیجه می‌گیرد که انصارالله از نظر سازمان‌دهی، کنترل قلمرو و توان نظامی در حال بلوغ است اما از نظر ایدئولوژیک و انسجام سیاسی با حزب‌الله تفاوت دارد. نفوذ ایران بیشتر در قالب حمایت فناورانه و مشاوره‌ای است نه کنترل کامل. پژوهش توصیه می‌کند ایالات متحده برای مهار نفوذ ایران، سیاست «مهار تعامل‌پذیر» را دنبال کند.
Salisbury, P. (۲۰۱۷). Chatham House. روش پژوهش کیفی میدانی و تحلیل نهادی	تحلیل پویایی‌های قدرت، ساختار قبیله‌ای و نظم سیاسی یمن پس از آغاز جنگ داخلی در سال ۲۰۱۵ Salisbury مفهوم «نظم محلی در دل بی‌نظمی ملی» را مطرح می‌کند.	یافته‌ها نشان می‌دهد که هیچ بازیگر واحدی قادر به تسلط بر کل کشور نیست و یمن وارد چرخه‌ای از تعادل شکننده میان گروه‌های محلی، قبایل و نیروهای خارجی شده است. نقش ایدئولوژی مقاومت در تحلیل کم‌رنگ است و تمرکز بر توازن قوا و مدیریت بحران محلی است

مقالات پیشین عمدتاً به شناسایی پیشران‌ها و سناریوهای کلی تحولات یمن پرداخته‌اند و تمرکز آن‌ها بیشتر بر سطح ملی یا منطقه‌ای و تحولات کلی کشور بوده است، بدون آنکه تحلیل دقیقی از آینده سیاسی جنبش انصارالله و تعامل میان پیشران‌ها ارائه دهند. در مقابل، پژوهش حاضر با رویکرد کاربردی-توسعه‌ای و استفاده از روش‌های ترکیبی آینده‌پژوهی ساختاری شامل پستل، میک‌مک و سناریو ویزارد، ۲۰ پیشران کلیدی در ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و بین‌المللی را شناسایی و روابط میان آن‌ها را

تحلیل کرده است. بر این اساس، چهار سناریوی محتمل برای آینده سیاسی انصارالله تا افق ۱۴۱۴ تدوین شده و محتمل‌ترین و مطلوب‌ترین سناریو از منظر محور مقاومت و جمهوری اسلامی ایران مشخص شده است. بنابراین، مقاله شما با تمرکز ویژه بر جنبش انصارالله، تحلیل ساختاری پیشران‌ها و ارزیابی سناریوها از منظر سیاست‌گذاری راهبردی ایران، خلا پژوهشی موجود در مطالعات قبلی را پر می‌کند و ارزش افزوده قابل توجهی ارائه می‌دهد.

۳. روش پژوهش

در آینده‌پژوهی در میان رویکردهای مختلف آینده‌پژوهی، روش سناریونویسی جایگاهی محوری دارد. این روش به‌جای پیش‌بینی یک آینده‌ی قطعی، مجموعه‌ای از آینده‌های بدیل و سازگار را ترسیم می‌کند تا تصمیم‌سازان بتوانند متناسب با شرایط مختلف، راهبردهای مناسب را برگزینند (Bell, ۱۹۹۶). سناریوها، روایت‌هایی منطقی و منسجم از آینده‌های ممکن‌اند که بر پایه‌ی تحلیل پیشران‌ها، روندها و عدم‌قطعیت‌های کلیدی شکل می‌گیرند.

سناریونویسی در واقع نوعی تفکر راهبردی در برابر آینده است که سیاست‌گذاران را قادر می‌سازد تا با درک عمیق‌تر از تعامل متغیرها و پیچیدگی‌های سیستم، تصمیمات هوشمندانه‌تری اتخاذ کنند (Godet & Meunier, ۲۰۰۳). در پژوهش حاضر، این روش چارچوب اصلی تحلیل به‌شمار می‌آید و برای ساخت سناریوهای آینده‌ی جنبش انصارالله از سه ابزار کلیدی آینده‌پژوهی شامل تحلیل محیط کلان (پستل)، تحلیل اثرات متقاطع (میک‌مک) و نرم‌افزار سناریو ویزارد استفاده شده است.

۳-۱. تحلیل محیط کلان (PESTEL)

در گام نخست، با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر آینده‌ی انصارالله، از الگوی پستل استفاده شد. این روش شش بُعد اصلی مؤثر بر تحولات آینده را شامل می‌شود:

P: عوامل سیاسی (Political)؛

E: عوامل اقتصادی (Economic)؛

S: عوامل اجتماعی و فرهنگی (Social)

T: عوامل فناورانه (Technological)؛

E: عوامل زیست‌محیطی (Environmental)؛

L: عوامل حقوقی و بین‌المللی (Legal)

در این مرحله، از طریق مرور منابع کتابخانه‌ای، گزارش‌های بین‌المللی (UN Reports, RAND, Chatham House) و بیانیه‌های رسمی انصارالله، مجموعه‌ای از ۶۰ پیشران اولیه شناسایی گردید. این پیشران‌ها حوزه‌هایی همچون ساختار قدرت، وضعیت اقتصادی، توان نظامی، انسجام اجتماعی و مشروعیت بین‌المللی را دربر می‌گرفتند. داده‌های گردآوری‌شده مبنای تشکیل فهرست متغیرهای ورودی در مرحله‌ی تحلیل خبرگی قرار گرفت.

۳-۲. تحلیل کیفی داده‌ها

به‌منظور تکمیل داده‌های پژوهش و شناسایی دقیق پیشران‌های مؤثر بر آینده جنبش انصارالله، مصاحبه‌ها و نشست‌های پنل خبرگی در بازه‌ی زمانی فروردین تا مرداد ۱۴۰۴ برگزار شد. این نشست‌ها به‌صورت آنلاین از طریق بسترهای ارتباطی اسکایپ و واتساپ انجام گرفت. در مجموع، ۳ نشست تخصصی گروه متمرکز و ۲ مرحله مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته با کارشناسان حوزه‌های سیاست خارجی، آینده‌پژوهی، و مطالعات یمن

انجام شد.

داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها و مباحث خبرگان پس از پیاده‌سازی متنی، با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفت. در این فرایند، ابتدا گزاره‌های تکرارشونده و مرتبط با پیشران‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و بین‌المللی شناسایی و در قالب مضامین اولیه دسته‌بندی شدند. سپس با کدگذاری باز، محوری و انتخابی ارتباط میان مفاهیم و مضامین کلیدی مشخص گردید. در نهایت، خروجی تحلیل کیفی به‌عنوان ورودی مرحله‌ی کمی ماتریس تأثیرات متقاطع در نرم‌افزار میک‌مک مورد استفاده قرار گرفت.

۳-۳. تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار (MICMAC)

در گام دوم، برای سنجش روابط علی و متقابل میان متغیرهای شناسایی‌شده، از روش تحلیل اثرات متقاطع و نرم‌افزار میک‌مک استفاده شد. این روش زمانی کاربرد دارد که متغیرهای مؤثر بر آینده، تعامل پیچیده‌ای با یکدیگر داشته باشند. در این رویکرد، برای هر دو متغیر، شدت تأثیر متقابل با مقیاس عددی ۰ تا ۳ تعیین می‌شود؛ عدد صفر نشان‌دهنده‌ی عدم تأثیر و عدد سه بیانگر تأثیر قوی است.

ابزار گردآوری داده در این بخش، پرسشنامه‌ی ماتریس اثرات متقاطع بود که پس از چند مرحله بازنگری در نشست‌های گروه متمرکز نهایی شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰.۷۰۹ محاسبه گردید که بالاتر از حداقل مقدار ۰.۶ بوده و نشان‌دهنده‌ی پایایی قابل قبول ابزار است (Nunnally, ۱۹۷۸).

داده‌های حاصل از ۲۰ پیشران منتخب در نرم‌افزار میک‌مک وارد شد تا میزان اثرگذاری و وابستگی آن‌ها به‌صورت شبکه‌ای محاسبه شود. خروجی تحلیل‌ها چهار متغیر بحرانی با بالاترین میزان تأثیر و عدم قطعیت را نشان داد که عبارت‌اند از: سرنوشت سیاسی انصارالله در ساختار قدرت یمن؛ وضعیت اقتصادی و تحریم‌ها؛ توانمندی نظامی و فناوری دفاعی؛

مشروعیت حقوقی و بین‌المللی. این چهار متغیر به‌عنوان محورهای اصلی در مرحله‌ی سناریونویسی مورد استفاده قرار گرفتند.

۳-۴. تدوین سناریوها با نرم‌افزار (Scenario Wizard)

در گام سوم، از نرم‌افزار سناریو ویزارد برای ترکیب حالت‌های مختلف چهار عدم‌قطعیت بحرانی و تولید سناریوهای سازگار استفاده شد. در این نرم‌افزار، برای هر متغیر سه حالت بدیل (مثبت، میانه و منفی) تعریف شد. سپس با استفاده از روش تحلیل اثرات متقاطع، ترکیب‌های ناسازگار حذف و ترکیب‌های منسجم باقی‌مانده به‌عنوان سناریوهای ممکن آینده شناخته شدند. خروجی این مرحله منجر به تولید چهار سناریوی اصلی آینده سیاسی جنبش انصارالله تا افق ۱۴۱۴ گردید که عبارت‌اند از: تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر؛ مقاومت فرسایشی و ناپایداری؛ مصالحه محدود و دولت دوگانه؛ شکست مقاومت و فروپاشی داخلی.

۳-۵. اعتبارسنجی و پنل خبرگی

در مرحله‌ی نهایی، برای اعتبارسنجی سناریوها از روش پنل خبرگی استفاده شد. جامعه‌ی آماری پژوهش را کارشناسان و پژوهشگرانی تشکیل دادند که در زمینه‌های روابط بین‌الملل، آینده‌پژوهی و تحولات یمن تخصص داشتند. با روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی، تعداد ۲۰ نفر از خبرگان واجد شرایط انتخاب شدند؛ از میان آن‌ها ۱۰ نفر در جلسه‌ی نهایی برای ارزیابی سازگاری و احتمال تحقق سناریوها مشارکت داشتند. خبرگان، با استفاده از شاخص‌های انسجام درونی، احتمال تحقق و مطلوبیت راهبردی، هر سناریو را ارزیابی کردند. در این مرحله همچنین از آزمون تونل باد برای سنجش مقاومت سناریوها در برابر تغییر شرایط محیطی استفاده شد. نتایج این

اعتبارسنجی نشان داد که سناریوی نخست (تثبیت مقاومت و تشکیل حکومت فراگیر) بیشترین میزان تحقق‌پذیری را داراست.

جدول ۲. خبرگان شرکت‌کننده در پژوهش

ردیف	حروف اختصاری	تخصص علمی	سابقه شغلی / سازمانی	حوزه تجربه
۱	د.ق	روابط بین‌الملل	پژوهشگر ارشد در مرکز مطالعات راهبردی	سیاست خارجی یمن
۲	ح.م	آینده‌پژوهی	عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)	روش‌های سناریونویسی
۳	س.ن	مطالعات منطقه‌ای	کارشناس وزارت امور خارجه	مناسبات ایران و یمن
۴	ع.ز	علوم سیاسی	عضو اندیشکده مقاومت	تحولات محور مقاومت
۵	ف.م	جامعه‌شناسی سیاسی	پژوهشگر پژوهشگاه مطالعات فرهنگی	تحولات اجتماعی یمن
۶	ن.ک	امنیت منطقه‌ای	تحلیلگر ارشد وزارت دفاع	تهدیدات منطقه‌ای
۷	ح.ی	آینده‌پژوهی	پژوهشگر مؤسسه آینده‌نگری اسلامی	مدل‌سازی سناریویی
۸	ر.ش	اقتصاد سیاسی	کارشناس سازمان همکاری‌های اقتصادی (ECO)	اقتصاد یمن
۹	م.ب	روابط بین‌الملل	پژوهشگر دانشگاه تهران	روابط ایران - عربستان
۱۰	ج.س	فناوری‌های نظامی	عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی	قدرت نظامی انصارالله
۱۱	ع.ف	علوم سیاسی	کارشناس فرهنگی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	دیپلماسی عمومی محور مقاومت
۱۲	س.پ	مدیریت راهبردی	پژوهشگر آزاد	تحلیل تصمیم‌گیری
۱۳	ب.م	آینده‌پژوهی	دکتری دانشگاه علم و صنعت	مدل‌سازی MICMAC
۱۴	ن.ش	مطالعات بین‌الملل	کارشناس ارشد رسانه‌های عربی	افکار عمومی یمن

ردیف	حروف اختصاری	تخصص علمی	سابقه شغلی / سازمانی	حوزه تجربه
۱۵	ف.د	اقتصاد مقاومتی	عضو مرکز پژوهش‌های مجلس	تحریم و اقتصاد یمن
۱۶	ر.ع	علوم سیاسی	کارشناس سیاسی سابق در سفارت ایران در صنعا	شناخت میدانی از یمن
۱۷	م.ک	مطالعات جهان اسلام	استاد دانشگاه باقرالعلوم (ع)	گفتمان مقاومت
۱۸	الف. ز	روابط بین‌الملل	دکتری دانشگاه شهید بهشتی	سازمان‌های بین‌المللی
۱۹	ل.ج	آینده‌پژوهی	پژوهشگر مرکز آینده‌نگری	تعاملات متقاطع پیشران‌ها
۲۰	س.خ	تحلیل اطلاعات راهبردی	عضو اندیشکده افق آینده	پایش راهبردی یمن

نوع، رویکرد و دامنه‌ی پژوهش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی — توسعه‌ای است؛ زیرا به دنبال تولید دانش قابل استفاده در حوزه‌ی سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی جمهوری اسلامی ایران در قبال تحولات یمن می‌باشد. از نظر ماهیت، پژوهش اکتشافی و آمیخته (کمی - کیفی) است؛ بدین معنا که ابتدا داده‌ها از طریق مصاحبه و تحلیل کیفی گردآوری شد و سپس با روش کمی (تحلیل اثرات متقاطع) در قالب مدل ساختاری پردازش گردید.

از نظر دامنه‌ی زمانی، افق پژوهش تا سال ۱۴۱۴ هجری شمسی (۲۰۳۵ میلادی) تعیین شده است که بازه‌ای مناسب برای مطالعه‌ی تحولات ساختاری و سیاسی یمن محسوب می‌شود. دامنه‌ی مکانی پژوهش نیز شامل کشور یمن به‌عنوان بستر اصلی و منطقه‌ی جنوب غرب آسیا به‌عنوان محیط اثرگذار بر تحولات داخلی آن است.

در این چارچوب، جنبش انصارالله نه صرفاً به‌عنوان یک بازیگر ملی، بلکه به‌عنوان یکی از ارکان محور مقاومت منطقه‌ای تحلیل شده است. ترکیب روش‌های یادشده،

زمینه‌ی دستیابی به تصویری جامع و چندبعدی از آینده‌ی احتمالی انصارالله را فراهم ساخته و موجب شده است که نتایج نهایی پژوهش هم از اعتبار علمی و هم از کاربرد سیاستی برخوردار باشد.

به‌طور خلاصه، مراحل اجرای پژوهش به‌ترتیب زیر انجام شد:

← شناسایی پیشران‌ها (PESTEL)؛

← پالایش با پانل خبرگی؛

← تحلیل ساختاری MICMAC؛

← انتخاب عدم‌قطعیت‌ها ترکیب حالت‌ها در Scenario Wizard؛

← تدوین و ارزیابی سناریوها.

این مسیر پژوهشی نمونه‌ای از یک مدل ترکیبی آینده‌پژوهی ساختاری است که از تلفیق روش‌های کیفی و کمی بهره می‌برد و الگویی نظام‌مند برای تحلیل آینده‌ی جنبش‌های سیاسی در غرب آسیا به‌شمار می‌آید.

۴. یافته‌های پژوهش

برای شناسایی عوامل مؤثر بر آینده جنبش انصارالله یمن، از ترکیب روش‌های کیفی و کمی آینده‌پژوهی استفاده شد. در مرحله‌ی نخست، از طریق مرور گسترده‌ی منابع کتابخانه‌ای، اسناد سیاسی، گزارش‌های میدانی، بیانیه‌های رسمی انصارالله و نیز تحلیل پژوهش‌های پیشین مرتبط با آینده یمن و محور مقاومت، با استفاده از روش پستل، مجموعه‌ای از عوامل و متغیرهای مؤثر بر آینده جنبش انصارالله در پنج حوزه‌ی اصلی شامل سیاسی، اقتصادی، نظامی - امنیتی، فرهنگی - اجتماعی و بین‌المللی شناسایی گردید. در مجموع، ۶۰ پیشران اولیه در این مرحله استخراج شد که نشان‌دهنده‌ی گستره‌ی وسیع عوامل تأثیرگذار بر وضعیت آینده یمن و جایگاه انصارالله در آن است. پس از پالایش و

ارزیابی این متغیرها توسط خبرگان، ۲۰ پیشران کلیدی که دارای بیشترین اثرگذاری و اهمیت راهبردی بودند، انتخاب گردید. این پیشران‌ها به‌عنوان ورودی تحلیل ساختاری نرم‌افزار میک‌مورد استفاده قرار گرفتند. باتوجه به جلسات پنل خبرگان مهمترین بازیگران داخلی و خارجی یمن به شرح ذیل مشخص شد:

نام بازیگر	نوع بازیگر	سطح نفوذ/قدرت	موضع نسبت به انصارالله
انصارالله	داخلی	زیاد	حامی (خود بازیگر اصلی)
دولت مستعفی (منصور هادی/الزندی)	داخلی	متوسط	مخالف
شورای انتقالی جنوب	داخلی	متوسط	مخالف / رقیب
قبایل یمن	داخلی	متوسط	متغیر / متمایل به منافع
جمهوری اسلامی ایران	منطقه ای	زیاد	حامی
عربستان سعودی	منطقه ای	زیاد	مخالف
امارات متحده عربی	منطقه ای	زیاد	مخالف / محتاط
عمان	منطقه ای	متوسط	بی طرف / میانجی‌گر
ایالات متحده آمریکا	بین‌المللی	زیاد	مخالف
سازمان ملل متحد	بین‌المللی	متوسط	بی طرف متمایل به دولت مستعفی
اتحادیه اروپا	بین المللی	متوسط	بی طرف
روسیه	بین‌المللی	متوسط	بی طرف / فرصت طلبانه

چین	بین‌المللی	متوسط	بی‌طرف / منفعت‌طلبانه
-----	------------	-------	-----------------------

جدول ۳. پیشران‌های کلیدی آینده انصارالله

حوزه	پیشران‌های کلیدی	اهمیت	عدم قطعیت
سیاسی (P)	توازن قدرت داخلی در یمن نوع رابطه با دولت آینده یمن موضع‌گیری ایران و محور مقاومت	زیاد	زیاد
اقتصادی (E)	کنترل منابع اقتصادی (نفت، بنادر) تحریم‌های بین‌المللی کمک‌های ایران یا سازمان‌های بین‌المللی	زیاد	زیاد
اجتماعی (S)	میزان حمایت قبایل و مردم گسترش ایدئولوژی انقلابی مهاجرت داخلی و بی‌ثباتی اجتماعی	متوسط	متوسط
فناوری (T)	توسعه موشک‌ها و پهپادها توان جنگ سایبری انتقال فناوری از ایران	زیاد	زیاد
محیط‌زیستی (E)	بحران آب و آلودگی زیست‌محیطی فجایع طبیعی (مانند سیل و خشکسالی)	متوسط	کم
حقوقی (L)	شناسایی رسمی انصارالله قطعنامه‌های شورای امنیت رسمیت ژنو/سوئد	زیاد	زیاد

جدول ۴. پیشران‌های نهایی جهت تحلیل ماتریس متقاطع

عنوان پیشران	عنوان پیشران
ساختار قدرت و میزان مشارکت سیاسی انصارالله در حکومت یمن	سطح مشروعیت داخلی انصارالله
وضعیت اقتصادی و پیامدهای ناشی از تحریم‌ها	پیشرفت روند گفت‌وگوهای سیاسی با سایر

عنوان پیشران	عنوان پیشران
	گروه‌های یمنی
توان نظامی، موشکی و فناوری‌های دفاعی انصارالله	ساختار آینده نظام سیاسی یمن
میزان همراهی قبایل و نجبگان با انصارالله	رویکرد کشورهای تأثیرگذار منطقه‌ای به انصارالله
توان ارائه خدمات عمومی توسط انصارالله	توانایی نظامی انصارالله در حفظ امنیت
میزان پذیرش گفتمان انقلابی در نسل جوان	میزان ادامه یا توقف درگیری‌ها با ائتلاف سعودی
نقش ایران به‌عنوان حامی انصارالله	سطح توسعه توان پهبادی و موشکی انصارالله
رویکرد غرب و آمریکا نسبت به انصارالله	کنترل منابع نفت، گاز و بنادر
رابطه با محور مقاومت حزب‌الله، حشدالشعبی ...	توانایی بازسازی اقتصادی و زیرساختی
تحولات منطقه‌ای فلسطین و عادی‌سازی‌ها	میزان حمایت اقتصادی خارجی ایران، چین، روسیه ...

در مرحله‌ی دوم، داده‌های مربوط به ۲۰ پیشران کلیدی در نرم‌افزار میک‌مک وارد شد تا روابط علی میان متغیرها تحلیل و میزان تأثیرگذاری و وابستگی آن‌ها مشخص گردد. تحلیل ساختاری نشان داد که برخی متغیرها نه تنها تأثیر بالایی بر سایر عوامل دارند، بلکه خود نیز به شدت از تغییرات محیطی تأثیر می‌پذیرند. این متغیرها دارای عدم قطعیت بالا و اثرگذاری دوگانه هستند و از آن‌ها به‌عنوان عدم قطعیت‌های کلیدی یاد می‌شود.

جدول ۵. عدم قطعیت‌های کلیدی

ردیف	عنوان عدم قطعیت	حوزه اثرگذاری	نوع اثر
۱	سرنوشت سیاسی انصارالله در ساختار قدرت یمن	سیاسی - امنیتی	تعیین‌کننده‌ی نوع نظام سیاسی آینده و میزان مشارکت انصارالله در حاکمیت
۲	وضعیت اقتصادی و سطح تحریم‌ها	اقتصادی	تأثیرگذار بر توان پایداری و مشروعیت اجتماعی جنبش
۳	توانمندی نظامی و فناوری دفاعی	نظامی - فناورانه	عامل بازدارندگی و تثبیت موقعیت در معادلات قدرت منطقه‌ای
۴	مشروعیت حقوقی و بین‌المللی	حقوقی - بین‌المللی	تعیین‌کننده‌ی روابط خارجی و امکان شناسایی رسمی انصارالله

در مرحله بعد امتیازاتی که خبرگان از طیف نمره ۰ تا ۳ به متغیرها داده اند وارد نرم‌افزار می‌شود پس از تحلیل داده‌های جدول ۶ در نرم‌افزار میکمک داده‌های زیر قبل از توجه می‌باشند:

جدول ۶. نمرات تأثیرات متقابل پیشران‌ها

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
نمرات منطقه‌ای اِسْطِنی و با محوریت طبقه غربی به نام نقش ایران در گفتار و نقش عمومی دولت‌های و نقش اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی نقش و پیوستگی و تحولی با اِسْطِنی و نظامی نظام کشورهای منطقه مدیانه‌های میانه‌های منطقه‌ای																		
سرنوشت سیاسی انصارالله در ساختار قدرت یمن	0	3	0	2	2	3	0	0	2	1	2	2	2	2	3	0	3	
وضعیت اقتصادی و تحریم‌ها	3	0	2	1	0	1	3	3	1	1	1	3	3	0	0	3	1	
توانمندی نظامی و فناوری دفاعی	1	0	0	0	0	2	2	2	1	3	3	3	3	2	1	1	2	
مشروعیت حقوقی و	1	2	3	0	3	3	0	2	0	2	2	0	0	2	1	3	0	
	3	1	1	1	0	1	0	1	3	3	2	3	2	3	0	3	2	
	2	1	0	3	1	0	3	1	1	1	1	1	3	1	0	2	1	
	1	3	1	1	1	3	0	2	3	2	3	1	2	3	0	1	3	
	0	3	0	1	2	0	3	0	0	3	3	3	0	0	0	2	0	
	0	0	2	0	3	0	3	3	0	2	2	2	0	3	2	2	0	
	2	0	1	2	1	0	3	2	0	0	3	1	0	3	2	2	1	
	3	0	2	3	3	1	2	2	0	2	0	2	1	2	0	0	1	
	2	2	1	2	2	0	2	2	1	1	3	0	2	2	3	2	0	
	3	0	3	3	1	0	2	2	0	2	2	0	0	0	3	2	2	
	2	1	3	1	1	0	1	0	0	1	3	3	3	0	3	1	1	
	2	3	1	2	3	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	0	
	2	2	1	3	2	0	1	0	0	2	1	3	3	2	2	0	3	
	3	3	0	3	0	1	0	1	3	3	1	2	1	2	0	0	0	

جدول ۷. میزان اثرگذاری پیشران‌های کلیدی

نوع متغیر در سیستم	وضعیت پایداری (%)	میزان وابستگی مستقیم	میزان اثرگذاری مستقیم	عنوان پیشران کلیدی	ردیف
کلیدی و راهبردی	۹۱	۷۵	۸۷	سرنوشت سیاسی انصارالله در ساختار قدرت یمن	۱
کلیدی و متأثر	۸۹	۸۱	۷۹	وضعیت اقتصادی و تحریم‌ها	۲
کلیدی و راهبردی	۹۰	۷۸	۸۴	توانمندی نظامی و فناوری دفاعی	۳
وابسته - تأثیرپذیر	۸۷	۸۲	۷۶	مشروعیت حقوقی و	۴

ردیف	عنوان پیشران کلیدی	میزان اثرگذاری مستقیم	میزان وابستگی مستقیم	وضعیت پایداری (%)	نوع متغیر در سیستم
	بین‌المللی				
۵	حمایت منطقه‌ای از سوی محور مقاومت	۸۰	۷۴	۸۸	محرك مستقل
۶	سطح درگیری داخلی و ثبات سیاسی	۸۲	۸۵	۹۲	کلیدی بحرانی
۷	مشارکت گروه‌های قومی و مذهبی	۷۱	۷۹	۸۵	وابسته
۸	کارآمدی نهادهای حکمرانی	۸۳	۷۷	۸۹	کلیدی
۹	سیاست‌های آمریکا و عربستان نسبت به یمن	۸۸	۸۶	۹۳	متغیر بحرانی خارجی
۱۰	نقش ایران در بازسازی سیاسی یمن	۸۶	۷۴	۹۱	محرك مستقل
۱۱	افکار عمومی و انسجام اجتماعی	۷۵	۸۰	۸۶	وابسته اجتماعی
۱۲	کنترل بر منابع انرژی و بنادر	۸۵	۷۳	۹۰	کلیدی اقتصادی
۱۳	روابط انصارالله با نهادهای بین‌المللی	۷۲	۸۴	۸۵	وابسته دیپلماتیک
۱۴	آینده توافق صلح و مذاکرات ژنو	۷۸	۸۳	۸۸	کلیدی سیاسی
۱۵	تحولات فناوری ارتباطی و جنگ شناختی	۸۱	۷۰	۸۹	محرك فناورانه
۱۶	سطح تحریم‌ها و انسداد اقتصادی	۸۳	۸۲	۹۰	کلیدی اقتصادی
۱۷	نفوذ ایدئولوژیک و گفتمان مقاومت	۸۷	۷۲	۹۲	مستقل راهبردی
۱۸	حضور نیروهای خارجی در یمن	۸۴	۸۵	۹۳	کلیدی بحرانی

ردیف	عنوان پیشران کلیدی	میزان اثرگذاری مستقیم	میزان وابستگی مستقیم	وضعیت پایداری (%)	نوع متغیر در سیستم
۱۹	نقش قبایل و ائتلاف‌های محلی	۷۷	۷۸	۸۷	متغیر میانی
۲۰	تعامل با جامعه جهانی و نهادهای منطقه‌ای	۷۶	۸۰	۸۸	وابسته بین‌المللی

جدول ۸. میزان پایداری تأثیرات مستقیم

عنوان پیشران	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری	پایداری (%)
سیاست‌های آمریکا و عربستان	۸۸	۸۶	۹۳
حضور نیروهای خارجی	۸۴	۸۵	۹۳
سطح درگیری داخلی و ثبات سیاسی	۸۲	۸۵	۹۲
سطح تحریم‌ها و انسداد اقتصادی	۸۳	۸۲	۹۰
آینده توافق صلح و مذاکرات ژنو	۷۸	۸۳	۸۸
مشروعیت حقوقی و بین‌المللی	۷۶	۸۲	۸۷

میانگین تأثیرگذاری مستقیم	میانگین تأثیرپذیری مستقیم	میانگین پایداری کل
٪۸۱٫۸	٪۸۳٫۸	٪۹۰٫۵

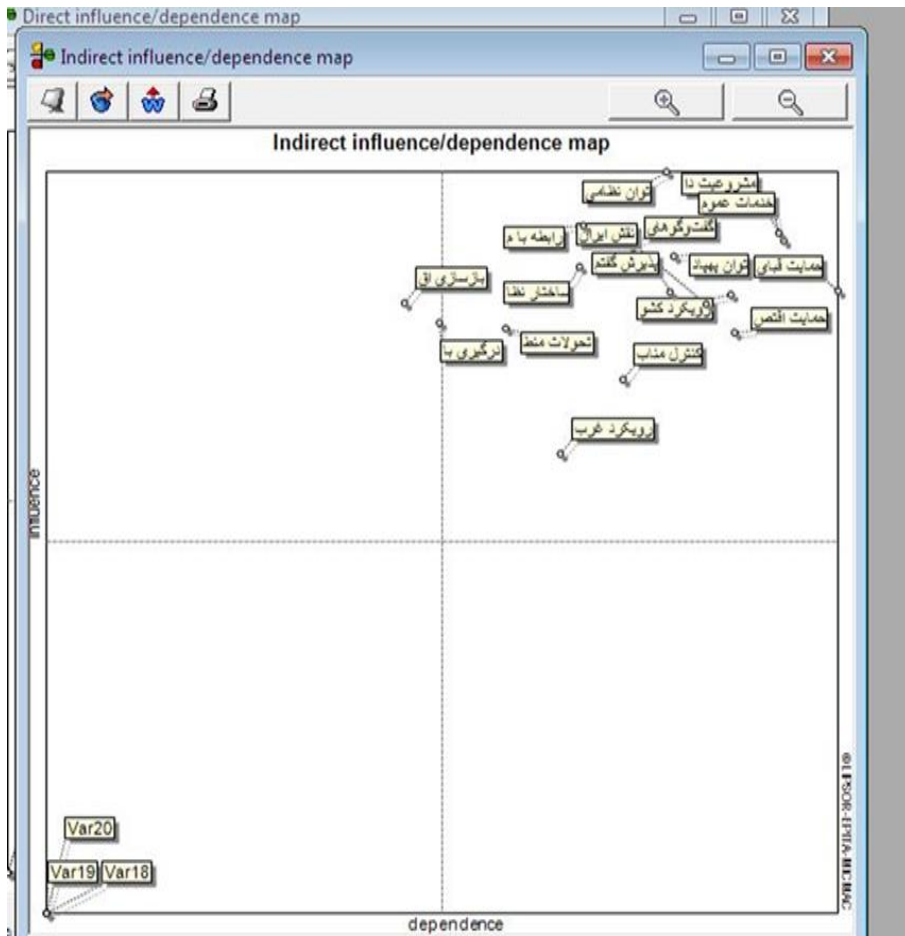
جدول ۹. تحلیل داده‌های ماتریس و آمارهای آن

INDICATOR	VALUE
Matrix size	۲۰
Number of iterations	۲
Number of zeros	۵۸
Number of ones	۱۳۸
Number of twos	۱۳۲
Number of threes	۷۴
Number of P	۰
Total	۳۴۴
Fill rate	۸۶٪
Average direct influence (Impact)	≈ ۸۱٫۸٪
Average direct dependency	≈ ۸۳٫۸٪

Overall system stability	≈ ۹۰,۵%
Dominant variable types	کلیدی و بحرانی (Critical & Key Drivers)

مقدار میانگین تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالا (بیش از ۸۰٪) نشان‌دهنده‌ی تعامل قوی متغیرها و ساختار نسبتاً ناپایدار اما پویا در سیستم آینده یمن است. پایداری کلی حدود ۹۰٪ حاکی از رسیدن ماتریس به وضعیت تعادل نسبی پس از چند تکرار محاسباتی است. متغیرهای بحرانی و کلیدی (نظیر سیاست‌های آمریکا و سطح درگیری داخلی) بیشترین نقش را در شکل‌دهی سناریوهای آینده دارند.

میانگین پایداری تأثیرات مستقیم ۹۰.۵٪ است که نشان‌دهنده‌ی انسجام و هم‌گرایی بالای نظرات خبرگان است. متغیرهایی چون «سیاست‌های آمریکا و عربستان»، «حضور نیروهای خارجی» و «سرنوشت سیاسی انصارالله» بیشترین نقش را در بی‌ثباتی یا بازتعادل سیستم دارند. این تمرکز بالا (اثرگذاری و وابستگی زیاد) تأیید می‌کند که ساختار آینده‌ی یمن در وضعیت بحران سیستمی قرار دارد. نمودار ذیل پراکندگی پیشران‌ها و جایگاه آنها را در محورهای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری نشان می‌دهد.

نمودار ۱. ناپایداری سیستم

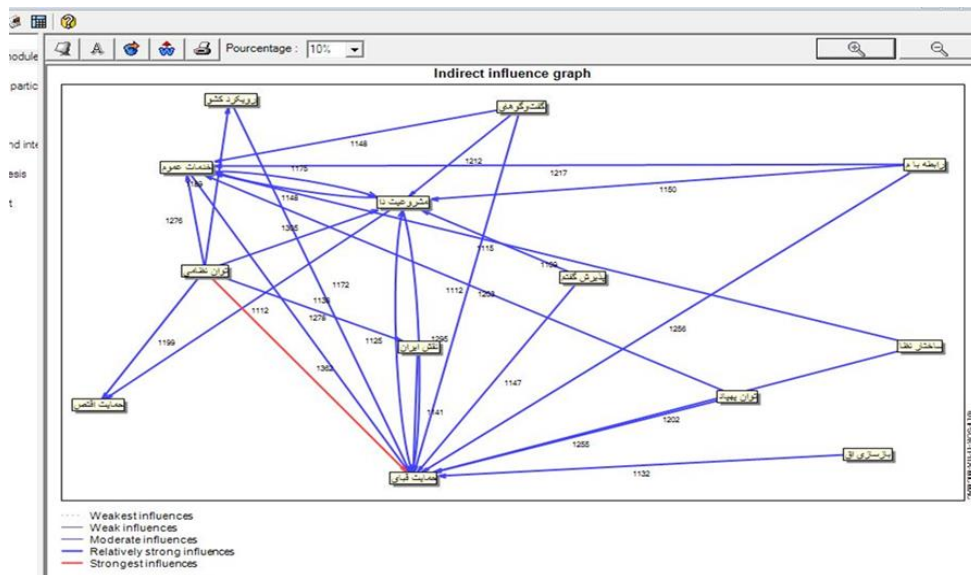
نحوه توزیع و پراکندگی عوامل می‌تواند شاخصی برای پایداری یا ناپایداری یک سیستم باشد. در سیستم‌های پایدار، عوامل معمولاً به شکل حرف L در نمودار پراکنش ظاهر می‌شوند؛ به این معنا که برخی عوامل تأثیرگذاری بالایی دارند و برخی دیگر بیشترین تأثیرپذیری را دارند. در این نوع سیستم‌ها، سه دسته عوامل قابل تشخیص هستند: عوامل کلیدی، مستقل و نتیجه‌ای. در مقابل، در سیستم‌های ناپایدار، وضعیت

پیچیده‌تر است و پراکندگی عوامل نظم مشخص سیستم‌های پایدار را ندارد، مانند سیستمی که در مثال مورد نظر بررسی شده است

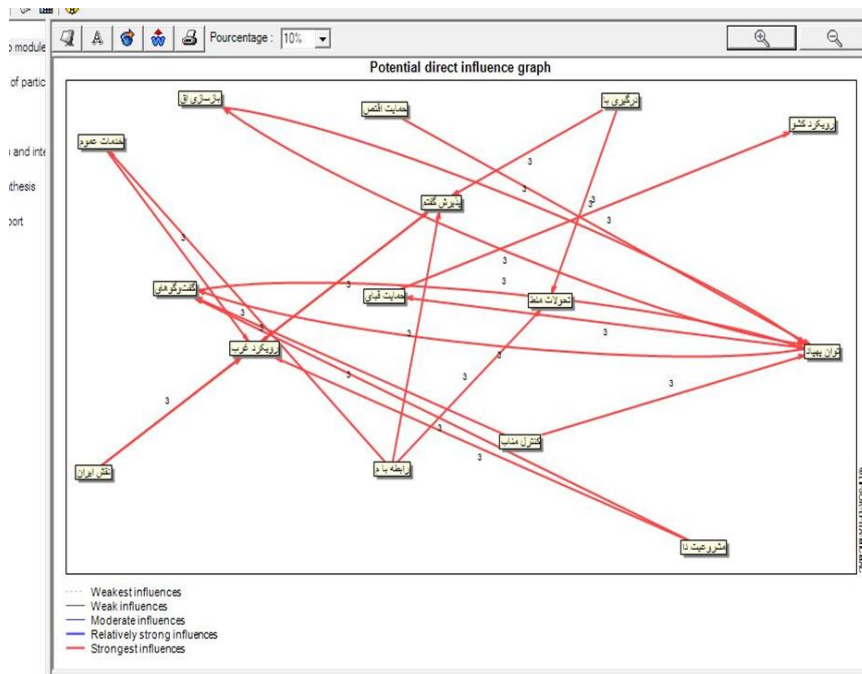
جدول ۱۰. ماتریس عوامل غیرمستقیم

	1: بش	2: گد	3: با	4: روه	5: انرا	6: انرا	7: انرا	8: کنته	9: لار	10: لار	11: لار	12: لار	13: لار	14: لار	15: لار	16: لار	17: لار	18:	19:	20:
1: مشروعیت نا	1076	965	806	1026	972	685	929	878	587	1112	1295	1148	968	1064	840	841	736	0	0	0
2: گفتارگوئی	1212	890	877	1085	979	597	1010	942	552	1059	1203	1148	956	1024	755	866	681	0	0	0
3: ساختار نظامی	1090	925	827	986	964	676	887	877	563	1052	1202	1109	919	1017	745	815	657	0	0	0
4: رویکرد کشور	1082	880	782	1040	887	577	849	844	554	995	1172	957	854	981	818	752	628	0	0	0
5: توان نظامی	1305	1071	939	1189	1099	708	1043	993	639	1199	1362	1276	1073	1138	864	907	755	0	0	0
6: درگیری با	1009	757	736	928	867	519	932	806	452	935	1081	1058	878	902	698	767	660	0	0	0
7: توان بهینه	1101	980	769	1060	954	651	890	847	596	1102	1255	1112	951	1060	783	758	693	0	0	0
8: کنترل منابع	871	742	670	839	788	497	771	679	429	878	1022	930	780	807	684	658	595	0	0	0
9: بازسازی با	1078	783	795	988	884	544	908	856	498	955	1132	1009	882	945	774	779	642	0	0	0
10: حمایت اقتصادی	1046	708	746	918	798	507	893	831	486	908	1067	972	859	880	700	800	634	0	0	0
11: حمایت فیزی	1125	784	802	1050	923	496	991	859	469	975	1098	1095	927	941	747	768	689	0	0	0
12: خدمات عمومی	1175	920	815	1076	942	634	985	920	604	1102	1278	1152	1012	1065	814	875	742	0	0	0
13: پذیرش گفتار	1115	783	797	992	858	525	957	868	524	968	1147	1052	928	942	738	849	665	0	0	0
14: نقش ایران	1029	866	750	961	887	589	876	810	529	991	1141	1041	870	938	722	778	651	0	0	0
15: رویکرد	791	585	555	777	679	355	747	617	338	735	835	807	680	696	579	562	533	0	0	0
16: رابطه با امر	1150	939	843	1092	1029	641	1035	915	545	1105	1256	1217	1014	1049	830	853	774	0	0	0
17: تحولات منطقه	1016	849	690	951	851	534	840	743	506	979	1069	1064	902	897	642	676	643	0	0	0
18: Var18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19: Var19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20: Var20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

blues represent indirect influence rates

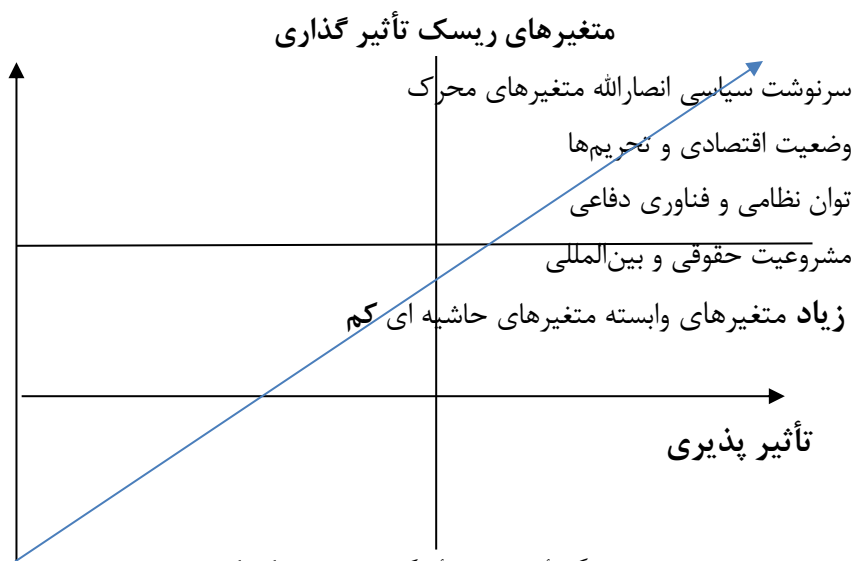

نمودار ۲. تأثیر غیر مستقیم عوامل

نمودار ۳. تأثیر مستقیم عوامل

در نمودارهای بالا، تمرکز متغیرها در ناحیه‌ی بالا راست نشان‌دهنده‌ی وضعیت بحران سیستمی در آینده‌ی جنبش انصارالله است؛ یعنی بیشتر پیشران‌ها هم‌زمان دارای اثرگذاری و وابستگی بالا هستند. چنین الگویی به این معناست که هر تغییر کوچک در یکی از عوامل (مثل مشروعیت، وضعیت اقتصادی یا حمایت منطقه‌ای) می‌تواند زنجیره‌ای از تحولات گسترده در کل ساختار سیاسی و نظامی یمن ایجاد کند - وضعیتی که ثبات سیستم را به شدت شکننده می‌سازد.

نمودار ۴. الگو تأثیرپذیری و تأثیرگذاری نرم‌افزار میک‌مک
منبع (یافته‌های پژوهش)

جدول ۱۱. عدم قطعیت‌های بحرانی (کلیدی)

ردیف	عنوان
۱	سرنوشت سیاسی انصارالله در آینده دولت یمن
۲	وضعیت اقتصادی و تحریم‌ها
۳	توان نظامی و فناوری دفاعی انصارالله
۴	مشروعیت حقوقی و بین‌المللی

سپس حالت هر کدام از عدم قطعیت‌های کلیدی مشخص و در نرم‌افزار سناریو ویزارد وارد شد.

Descriptors:	variant [1]	variant [2]	variant [3]	variant [4]
آینده سیاسی انصارالله	تسلط کامل	مشارکت محدود	حذف از قدرت	
وضعیت اقتصادی	خودکفایی	وابستگی به کمک‌ها	فروپاشی اقتصادی	
توان نظامی	رشد پایدار	توقف رشد	جهش تکنولوژیک	
مشروعیت بین‌المللی	مشروعیت شناخته شدن	بهره‌رسمیت شناخته شدن	انزوای حقوقی	

در گام سوم، با بهره‌گیری از نرم‌افزار سناریو ویزارد، حالت‌های مختلف چهار عدم قطعیت کلیدی ترکیب شد و چهار سناریوی سازگار و محتمل از آینده جنبش انصارالله تا اقی ۱۴۱۴ هجری شمسی (۲۰۳۵ میلادی) استخراج گردید. هر سناریو نمایانگر یک وضعیت ممکن از آینده یمن و موقعیت انصارالله در آن است.

جدول ۱۲. سناریوهای آینده سیاسی انصارالله

شماره	عنوان سناریو	عوامل	علائم تحقق
۱	تثبیت مقاومت و حکومت فراگیر	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش حمایت منطقه‌ای از محور مقاومت - انسجام داخلی انصارالله - پذیرش بین‌المللی حکومت انصارالله - ناکامی پروژه تجزیه‌طلبانه جنوب 	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش درگیری‌های داخلی - روابط گسترده با کشورهای محور مقاومت - مشارکت عمومی در ساختار دولت انقلابی

شماره	عنوان سناریو	عوامل	علائم تحقق
۲	مقاومت فرسایشی و ناپایدار	- ادامه محاصره و جنگ اقتصادی - فرسایش توان داخلی انصارالله - تداوم درگیری نظامی با گروه‌های مخالف - ناکامی در ایجاد دولت فراگیر	- بن‌بست مذاکرات سیاسی - بحران شدید معیشتی و بهداشتی - ادامه حملات موشکی و پهپادی پراکنده
۳	مصالحه محدود و دولت دوگانه	- فشار سازمان ملل و قدرت‌های جهانی برای صلح - پذیرش نسبی انصارالله در مذاکرات سیاسی - مصالحه با دولت تحت حمایت عربستان	- امضای توافق‌نامه تقسیم قدرت - کاهش خشونت‌ها - بازگشایی فرودگاه‌ها و بندرها
۴	شکست مقاومت و فروپاشی داخلی	- تشدید اختلافات درون‌سازمانی انصارالله - شورش قبایل و ناراضی‌های مردمی - حمله مجدد ائتلاف سعودی-امارات - بی‌ثباتی امنیتی و اقتصادی شدید	- فروپاشی ساختارهای اداری - افزایش پناهنجویان - تسلط گروه‌های دیگر بر مناطق کلیدی مانند صنعا و الحدیده

داستان‌نویسی سناریوها

داستان سناریو ۱: تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر

در این سناریو، جنبش انصارالله موفق می‌شود با انسجام داخلی، مدیریت صحیح منابع و حمایت گسترده مردمی، ساختار حکومتی پایداری را در مناطق تحت کنترل خود ایجاد کند. دولت انقلابی به‌مرور از سوی کشورهای عضو محور مقاومت و برخی نهادهای بین‌المللی به رسمیت شناخته می‌شود. تلاش‌های امارات برای تجزیه جنوب به بن‌بست می‌رسد و گروه‌های جنوبی مجبور به پذیرش گفت‌وگو و مشارکت در دولت می‌شوند.

مشروعیت بین‌المللی انصارالله افزایش یافته، فرودگاه‌ها و بنادر بازگشایی می‌شوند و روند بازسازی آغاز می‌گردد.

داستان سناریو ۲: مقاومت فرسایشی و ناپایدار

در این سناریو، اگرچه انصارالله هنوز به صورت نظامی کنترل مناطق شمالی را در دست دارد، اما به دلیل ادامه جنگ اقتصادی، محاصره و درگیری‌های نظامی با گروه‌های مختلف، توان داخلی آن به شدت تحلیل می‌رود. هیچ توافق سیاسی پایداری شکل نمی‌گیرد و وضعیت کشور در حالت تعلیق و بن‌بست باقی می‌ماند. نارضایتی عمومی از وخامت وضعیت معیشتی افزایش می‌یابد و درگیری‌ها همچنان به شکل پراکنده ادامه پیدا می‌کنند.

داستان سناریو ۳: مصالحه محدود و شکل‌گیری دولت دوگانه

در این سناریو، فشارهای بین‌المللی و خستگی طرف‌های جنگ منجر به برگزاری مذاکرات سیاسی می‌شود. با پذیرش نسبی انصارالله در ساختار سیاسی، توافقی برای تقسیم قدرت بین دولت تحت حمایت عربستان و نیروهای انقلابی صورت می‌گیرد. اگرچه دولت فراگیر تشکیل نمی‌شود، اما خشونت‌ها کاهش می‌یابد، تبادلات انسانی و اقتصادی تا حدی احیا می‌شود و نهادهای دولتی در دو منطقه جداگانه به کار خود ادامه می‌دهند.

داستان سناریو ۴: شکست مقاومت و فروپاشی داخلی

در این سناریو، به دلیل تشدید اختلافات داخلی در انصارالله، کاهش مشروعیت مردمی و افزایش فشار نظامی-امنیتی ائتلاف سعودی، دولت انقلابی از هم فرو می‌پاشد. شورش‌های مردمی و جدایی قبایل و نخبگان سیاسی باعث می‌شود کنترل مناطق کلیدی

از دست انصارالله خارج شده و ساختار حکومتی فعلی نابود شود. در این وضعیت، احتمال تجزیه کشور و افزایش دخالت خارجی بسیار بالاست.

جدول ۱۳. ارزیابی سناریوها

ردیف	عنوان سناریو	احتمال تحقق (%)	مطلوبیت برای جمهوری اسلامی ایران (%)	ارزیابی نهایی	نوع سناریو
۱	تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر	۳۵	۹۰	محتمل‌ترین و مطلوب‌ترین حالت برای محور مقاومت	مطلوب
۲	مقاومت فرسایشی و ناپایدار	۲۵	۵۵	تداوم وضعیت موجود با هزینه‌های بالا و بدون دستاورد راهبردی	میانه
۳	مصالحه محدود و دولت دوگانه	۲۵	۷۰	کاهش تنش‌ها همراه با دوگانگی در ساخت قدرت	میانه
۴	شکست مقاومت و فروپاشی داخلی	۱۵	۲۰	بحرانی‌ترین و نامطلوب‌ترین سناریو برای ایران و محور مقاومت	بحرانی

۵. بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۵-۱. بحث

در پاسخ به این سؤال که سناریوهای آینده انصارالله یمن کدامند؟ ابتدا از طریق مرور اسناد و مصاحبه با خبرگان، پیشران‌های آینده یمن مشخص شد. در مرحله بعد از طریق برگزاری پنل خبرگی با حضور خبرگان، پیشران‌ها ارزیابی و سنجش شد. پس از محاسبه

و بررسی نظر خبرگان، چهار پیشران (آینده سیاسی انصارالله، وضعیت اقتصادی، توان نظامی و مشروعیت بین‌المللی) به عنوان عدم قطعیت‌های کلیدی دارای بیشترین اهمیت و عدم قطعیت (بحرانی/کلیدی) مشخص شد. سپس حالت هر کدام از عدم قطعیت‌های کلیدی مشخص و در نرم‌افزار سناریو ویزارد وارد شد. براساس خروجی نرم‌افزار سناریو ویزارد و تأیید خبرگان، چهار سناریوی استوار انتخاب شد. سپس داستان آنها تدوین و سناریوها در معرض آزمون تونل باد قرار گرفت. در ادامه علائم تحقق و اعتبارسنجی سناریوها در پنل خبرگان مشخص شد.

از میان این سناریوها، سناریوی نخست (تثبیت مقاومت و حکومت فراگیر) نه تنها از نظر پایداری داخلی و وحدت ملی برای یمن مطلوب‌ترین است، بلکه برای جمهوری اسلامی ایران نیز بهترین سناریو محسوب می‌شود. این سناریو با تقویت محور مقاومت، افزایش نفوذ ایران در منطقه و ایجاد یک دولت متحد و هم‌راستا با اهداف انقلاب اسلامی همراه خواهد بود.

۵-۲. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ترسیم سناریوهای آینده‌ی سیاسی جنبش انصارالله یمن تا افق ۱۴۱۴ هجری شمسی انجام شد. با بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی آینده‌پژوهی شامل تحلیل پستل، پنل خبرگی، مدل ماتریس تأثیرات متقاطع میک‌مک و نرم‌افزار سناریو ویزارد، تلاش شد تا تصویری واقع‌بینانه و چندبعدی از مسیرهای محتمل آینده‌ی انصارالله ارائه شود.

نتایج نشان داد که آینده‌ی یمن و انصارالله از ساختاری پیچیده و پویا برخوردار است؛ به گونه‌ای که اغلب متغیرها دارای اثرگذاری و وابستگی هم‌زمان بالا هستند. این ویژگی، نظام سیاسی یمن را به سمت ناپایداری سیستمی و آسیب‌پذیری در برابر تحولات ناگهانی

سوق می‌دهد. با این حال، نقش محوری چهار عامل کلیدی — شامل سرنوشت سیاسی انصارالله، وضعیت اقتصادی و تحریم‌ها، توانمندی نظامی و فناوری دفاعی و مشروعیت حقوقی و بین‌المللی — در شکل‌دهی به آینده‌ی این جنبش برجسته است. براساس ترکیب این متغیرها، چهار سناریوی محتمل استخراج شد که در میان آن‌ها، سناریوی «تثبیت مقاومت و شکل‌گیری حکومت فراگیر» به‌عنوان محتمل‌ترین و مطلوب‌ترین وضعیت برای محور مقاومت و جمهوری اسلامی ایران ارزیابی گردید. در مقابل، سناریوی «فروپاشی داخلی و شکست مقاومت» محتمل‌ترین تهدید برای امنیت منطقه‌ای محسوب می‌شود.

تحلیل نهایی نشان می‌دهد که آینده‌ی انصارالله در گرو تعامل میان توان دفاعی و مشروعیت سیاسی است؛ هرچه این دو عامل در تعادل و هم‌افزایی بیشتری قرار گیرند، احتمال ثبات و توسعه‌ی سیاسی یمن افزایش می‌یابد. همچنین، نتایج پژوهش اهمیت بهره‌گیری از رویکرد آینده‌پژوهی در سیاست‌گذاری خارجی جمهوری اسلامی ایران را نشان می‌دهد، به‌ویژه در حوزه‌ی مدیریت تحولات محور مقاومت و پیش‌بینی روندهای سیاسی — امنیتی در غرب آسیا. در مجموع، می‌توان گفت آینده‌ی جنبش انصارالله نه از مسیر پیش‌بینی‌های قطعی، بلکه از رهگذر شناخت پیشران‌ها، تعامل عدم‌قطعیت‌ها و طراحی سناریوهای راهبردی قابل مدیریت و هدایت است. چنین نگرشی، ابزار مؤثری برای تصمیم‌سازی هوشمندانه و پیش‌دستانه در قبال تحولات یمن و منطقه فراهم می‌سازد.

۵-۳. چشم انداز

- چشم‌اندازهای مرتبط با آینده انصارالله یمن

۱. چشم‌انداز کلان انقلاب اسلامی ایران ۲. تحقق تمدن نوین اسلامی با محوریت

مقاومت ۳. گسترش جغرافیای مقاومت در منطقه غرب آسیا ۴. حمایت از نهضت‌های ضد استکباری و مقابله با سلطه‌طلبی آمریکا و صهیونیسم

- چشم‌انداز محور مقاومت تا ۱۴۱۴

۱. همگرایی استراتژیک میان اعضای محور مقاومت (ایران، حزب‌الله، حشدالشعبی، انصارالله و...) ۲. شکل‌گیری دولت‌های مردمی و ضداستعماری در منطقه ۳. عقب‌نشینی قدرت‌های مداخله‌گر منطقه‌ای مانند عربستان و امارات از عرصه‌های نفوذ سستی

- چشم‌انداز توسعه سیاسی یمن پس از جنگ

۱. برقراری ثبات و شکل‌گیری ساختار حکمرانی بومی و مقاوم ۲. پایان وابستگی به قدرت‌های خارجی ۳. بازسازی ساختارهای اقتصادی، بهداشتی و آموزشی یمن با تکیه بر ظرفیت‌های داخلی

- چشم‌انداز مطلوب ایران در یمن ۱۴۱۴

۱. تبدیل یمن به یک متحد استراتژیک و عضو فعال محور مقاومت ۲. ایجاد ثبات پایدار در تنگه باب‌المندب به نفع امنیت ملی ایران ۳. شکست طرح‌های تجزیه‌طلبانه و تثبیت دولت انقلابی همسو با انقلاب اسلامی

۴-۵. راهبردهای سناریوها

راهبردهای سناریو اول

تقویت نهادسازی داخلی: ایجاد ساختارهای شفاف و پاسخ‌گو در اداره مناطق تحت کنترل.

جلب مشروعیت بین‌المللی: افزایش تعامل با نهادهای بین‌المللی و کشورهای بی‌طرف

مانند عمان و چین.

گسترش رسانه‌ای و دیپلماسی عمومی: تبیین چهره مشروع و مستقل انصارالله در رسانه‌ها و افکار عمومی جهانی.
تثبیت امنیت داخلی: مقابله با گروه‌های تروریستی مانند داعش و القاعده برای اثبات صلاحیت حکمرانی.

- راهبردهای سناریو دوم

استراتژی فرسایشی هوشمندانه: استفاده از جنگ نامتقارن و حفظ روحیه مقاومت مردمی.
تقویت لجستیکی و امنیت سایبری: جلوگیری از نفوذ اطلاعاتی و تخریب زیرساختی توسط دشمن.
مدیریت بحران انسانی: همکاری با نهادهای بشردوستانه برای کاهش فشارهای بین‌المللی و حفظ حمایت مردمی.
مذاکرات مشروط و مرحله‌ای: بهره‌برداری از فرصت‌های دیپلماتیک در لحظات کلیدی بدون دادن امتیاز راهبردی.

- راهبردهای سناریو سوم

ورود فعال به روند گفت‌وگوهای صلح: پذیرش نقش مذاکره‌کننده مؤثر و نه طرف ضعیف.
تضمین حفظ موقعیت مقاومت: تأکید بر حق مشارکت در آینده سیاسی کشور به عنوان یک طرف اصلی.
ایجاد ائتلاف‌های داخلی معتدل: همکاری با قبایل و جریان‌های ضد مداخله خارجی برای فشار بر نیروهای تحت حمایت سعودی.

کنترل خطوط قرمز ایدئولوژیک: پرهیز از مصالحه‌ای که اصول مقاومت و استقلال را نقض کند.

- راهبردهای سناریو چهارم

خوداتکایی اقتصادی و نظامی: استفاده از منابع داخلی و فناوری بومی برای کاهش وابستگی.

تنوع‌سازی منابع حمایت خارجی: جلب حمایت کشورهای غیرغربی مانند روسیه، چین و حتی آمریکای لاتین.

افزایش انسجام داخلی و مردمی‌سازی مقاومت: تبدیل مردم به نیروی پشتیبان راهبردی.

تمرکز بر جهاد تبیین و آموزش ایدئولوژیک: حفظ و تقویت انسجام فکری و فرهنگی بدنه مقاومت.

فهرست منابع

- احمدیان، مهدی. (۱۳۹۷). سناریوهای فرجام جنگ یمن و پیامدهای آن بر حضور و نفوذ عربستان. سیاست دفاعی، ۲۷(۱۰۵)، ۹-۳۶
- اصلانی، مناره‌بازاری، عماد. (۱۴۰۰). وضعیت سنجی سیاسی یمن پس از پایان جنگ کنونی. مطالعات راهبردی جهان اسلام، ۸۷(۲۲)، ۷۵-۱۰۰
- پدرام، عبدالرحیم (۱۳۹۴). فرایند سناریونویسی در موضوعات راهبردی، چاپ اول، تهران: مؤسسه افق آینده‌پژوهی راهبردی.
- حاتمی، بیگی. (۱۳۹۹). چشم‌انداز جنگ یمن و پیامدهای امنیتی آن برای جمهوری اسلامی ایران. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۰(۳)، ۶۵-۹۰
- حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۰). مبانی، اصول و روش‌های آینده‌پژوهی، دانشگاه تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- خزایی، ایمانی پور، علیزاده، عظیم، مومنی زاهد. (۱۳۹۹). بررسی کنشگران، عوامل کلیدی و پیشران‌های تحولات سیاسی-امنیتی یمن. امنیت ملی، ۱۰(۳۷)، ۲۲۵-۲۴۸
- خواجه سروی، غلامرضا و شهرکی، حامد (۱۳۹۱). انقلاب اسلامی ایران و بیداری اسلامی در یمن با تأکید بر جنبش الحوثی، پژوهش‌های انقلاب اسلامی، س ۸، ش اول.
- رستمی، لطفی، کامران و پیرمحمدی. (۱۳۹۷). جنگ قدرت‌ها در یمن و امنیت جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل، ۱۱(۴۱)، ۹-۳۵
- عصاریان حسین، علیزاده عظیم، پرویزی محمدمهدی، مومنی زاهد مهرداد؛ چاووشی ناصر. (۱۳۹۹). سناریوهای تحولات سیاسی-امنیتی یمن، مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، ۳(۱۲)، ۳۷۲-۳۴۹.
- علوی‌وفا، عراقچی، سیدعباس. (۱۳۹۸). تحلیل محیط راهبردی بحران یمن و شبیه‌سازی روندهای آتی با استفاده از تکنیک نقشه‌شناختی فازی. مطالعات دفاعی استراتژیک، ۷۶(۱۷)، ۱۸۵-۲۱۲
- علیزاده، عزیز و همکاران (۱۳۸۵). تعریف، نظام طبقه‌بندی و انواع سناریوها در یک پروژه سناریونگاری کدام اند؟ تهران: مرکز صنایع نوین.
- فرهادی، علی؛ نصیرزاده، عزیز. (۱۳۹۶). آینده‌پژوهی؛ یمن؛ عربستان؛ انصارالله؛ سناریونویسی سناریوهای جنگ محتمل علیه جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعه: سناریو جنگ نیابتی غیردولتی)، آینده‌پژوهی دفاعی، ۳(۸)، ۲۹-۵۰

فیروز کلائی، عبدالکریم (۱۳۹۴). تحلیلی بر مهمترین علل تهاجم نظامی ائتلاف تحت رهبری عربستان سعودی به یمن، پژوهش‌های منطقه‌ای، شماره ۷، بهار.

مددی (۱۳۹۹). امکان‌سنجی تشکیل دولت قوی در یمن. مطالعات راهبردی جهان اسلام، ۸۳(۲۱)، ۴۳-۷۴

موسوی، س. م. (۱۳۹۹). تحلیل جامعه‌شناختی بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جنبش انصارالله یمن و آینده پیش‌روی آن. فصلنامه علمی مطالعات بیداری اسلامی، ۹(۲)، ۲۱۹-۲۴۷

Bearkat sultan, (۲۰۱۵). Saudi arabia war in yemen;the moral questions, Washington dc:brookings institution.

Bell, Wendell, (۲۰۰۳). Foundation of Futures Studies: History, Purposes, and Knowledge (Human Science for New Era), Transaction Publishers: London.

Chatham House. Salisbury, P. (۲۰۱۷). Yemen: National Chaos, Local Order. London, UK: Chatham House.

Godet, M., (۱۹۹۴). From Anticipation to Action A handbook of strategic prospective. Paris. UNESCO Presses Universitaires de France.

Godet, M., (۲۰۰۰). The Art of Scenarios and Strategic Planning:Tools and Pitfalls. Technological Forecasting and Social Change.

RAND Corporation. (۲۰۲۰). Could the Houthis Be the Next Hizballah? Iranian Proxy Development in Yemen and the Future of the Houthi Movement (RR-۲۰۵۱). Santa Monica, CA: RAND Corporation.

